

W sprawie nowej ustawy o radiofonii i telewizji publicznej

23 maja 2016 roku odbyło się w Warszawie, w Centrum Konferencyjnym Zielna (ul. Zielna 37) jednodniowe seminarium zorganizowane przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji oraz Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Przybyłych na konferencję powitał Przewodniczący KRRiT Jan Dworak oraz prof. dr hab. Janusz W. Adamowski – Dziekan Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW.

Celem tego spotkania środowisk naukowych oraz przedstawicieli projektodawców nowej ustawy medialnej była ocena projektu – autorstwa Prawa i Sprawiedliwości (projekt Platformy Obywatelskiej został wcześniej odrzucony na poziomie Komisji Sejmowej ds. Mediów). Przewodniczący KRRiT podkreślił na wstępie, że nowy model mediów publicznych autorstwa PiS jest oderwany od dobrych i złych doświadczeń ostatnich 25 lat i nie czerpie z doświadczeń państw – członków Unii Europejskiej. Charakteryzuje się niestarannością w przygotowaniu od strony prawnej.

W sesji pierwszej wystąpili: prof. dr hab. Jacek Sobczak (UPS w Warszawie) oraz dr hab. Jędrzej Skrzypczak – prof. UAM w Poznaniu. Tytuł tego dwugłosu medioznawców brzmiał: „Dokąd zmierzają zmiany prawne projektowane w ustawie o radiofonii i telewizji?”.

Jacek Sobczak uznał, że nowa ustawa o mediach narodowych dąży do „kraju rad” i jest wzorowana na nieobowiązujących już ustawach włoskiej i francuskiej, które straciły aktualność, a skuteczność takich rad była mierna, gdyż obowiązywała w nich kolegialna odpowiedzialność członków, która ograniczała ich praktyczną skuteczność. Wskazał również, że główną słabością aktualnie obowiązującej ustawy o telewizji jest wzorowanie się przy jej tworzeniu na „kodeksie prawa o spółkach handlowych”, co w praktyce się nie sprawdza. W nowym projekcie ustawy o mediach brakuje natomiast ścisłych, naukowych definicji „instytucji narodowych”, co prowadzi do zacierania się granic między instytucjami medialnymi i kulturalnymi, ale komplikuje również sytuację PAP. Nakładanie obowiązku informowania o stanowisku władzy ustawodawczej i wykonawczej, z zaniechaniem sądowniczej, przeczy zasadom równowagi tych władz w ustroju demokratycznym. Niejasno został przedstawiony również sposób powoływania władz medialnych, zatrudniania w mediach na różnych stanowiskach pracy, kryteriów, które mają spełniać kandydaci. Nie uwzględniono w nowym projekcie praw obowiązujących w tej materii w UE, co może nieść za sobą koszty, jak wtedy, gdy poprzedni rząd zajął się gramami hazardowymi.

Jędrzej Skrzypczak stwierdził natomiast, że mediów publicznych nie da się tak „zadekretować”, jak chcą tego projektodawcy ustawy o Radzie Mediów Na-

rodowych¹. W projekcie ustawy brak wskazania źródeł finansowania oraz podstaw prawnych funkcjonowania instytucji. Brakuje np. opisu relacji między dyrektorem naczelnym a radą redakcyjną, sposobu powoływania i odwoływania ze stanowisk członków tej rady, brakuje również pełnej listy instytucji, które mogą wskazywać kandydatów do niej, jej przewodniczący jest poza kontrolą prawną i jest w praktyce „nieodwoływalny”; nie wskazano podstaw prawnych określających tę nową strukturę kontroli mediów w stosunku do KRRiT.

Następnie głos zabrał dr hab. Tadeusz Kowalski – prof. UW, który przedstawił analizę nt. „Finansowanie i zarządzanie mediami według nowych propozycji ustawowych”. Według mówcy finansowanie i zarządzanie w świetle projektu PiS-u ma dać mediom publicznym trzy razy więcej środków. Jednak dotychczasowa historia ściągłości abonamentu dowodzi, że i wprowadzenie „opłaty audiowizualnej” (np. płaconej z rachunkiem za prąd) nie będzie takie proste, bo napotyka bariery prawne oraz organizacyjne. Nadto w 2011 roku 54% Polaków było przeciwnych tej ustawie, zaś obecnie, za rządów PiS-u, 60% Polaków chce, by media publiczne były finansowane z budżetu, co pokazuje, że obecnie żaden z możliwych modeli abonamentu nie jest możliwy do regulacji prawnej w sposób efektywny.

Tadeusz Kowalski omówił również wszystkie problemy wiążące się ze składką audiowizualną. W jego opinii funkcjonowanie mediów publicznych jest daleko niedoszacowane, a z drugiej strony istnieje wysokie prawdopodobieństwo wielokrotnego opłacania tej składki przez osoby fizyczne i prawne oraz unikania jej przez osoby dziedziczące spadki po członkach rodziny, którzy ukończyli 75. rok życia. Taka sytuacja – podkreślał mówca – może doprowadzić do tego, że ustawa ta nie otrzyma notyfikacji UE. Przeciwnikami tej ustawy są: większa część obywateli, niektóre osoby prawne (np. markety, Poczta Polska, firmy energetyczne), rynek audiowizualny – gdyż na ceny reklam nie ma żadnych ograniczeń, środowiska liberalne – bo nie chcą dodatkowych podatków.

Po tych wystąpieniach odbyła się dyskusja moderowana przez prof. dra hab. Janusza W. Adamowskiego. W dyskusji akcentowano kilka kwestii: potrzebę przemyslenia prawa o spółkach jako podstawy finansowo-organizacyjnej telewizji publicznej, brak konstytucyjnej podstawy powstania takiego podmiotu prawnego, jakim ma być Rada Mediów Narodowych, brak możliwości ustawowej regulacji jego relacji z KRRiT, brak gwarancji stabilności finansowej dla mediów publicznych, ale i nierozwiązywalna pod względem prawnym możliwość efektywnego ściągania abonamentu.

W sesji drugiej zabrał głos przewodniczący KRRiT Jan Dworak, którego wystąpienie zostało zatytułowane „Relacje z otoczeniem w świetle nowego ustawodawstwa”. Mówca przypomniał, że projekt ustawy i powołanie nowego podmio-

---

¹ Decyzją Sejmu RP w dniu 22.06.2016 roku została powołana Rada Mediów Narodowych – organ kolegialny (5 osób) powołujący i odwołujący zarządy i rady nadzorcze Telewizji Polskiej, Polskiego Radia i Polskiej Agencji Prasowej.

tu, czyli Rady Mediów Narodowych, stoi w sprzeczności z aktualnymi zapisami Konstytucji RP i nie służy demokratyzacji mediów. Trybunał Konstytucyjny już wcześniej, kiedy powoływano do życia KRRiT, zwracał na to uwagę. Społeczna Rada Mediów Narodowych jest – w jego ocenie – tworzona pod wpływem aktualnej sytuacji politycznej i przypomina instytucje totalitarne (bo organem konstytucyjnym jest KRRiT), co rodzi chaos prawny oraz społeczny i działa przeciwko interesom publiczności. Można przecież poddać zmianom podstawy prawne tworzenia i funkcjonowania KRRiT, rezygnując z powoływania nowego podmiotu kontroli mediów publicznych. Sytuacja ta rzutuje negatywnie na obraz wolności słowa i prawa do informacji w Polsce. Warto się w tym miejscu odnieść do projektowanych zmian w BBC, które zmierzają do pełnej niezależności od partii politycznych – podkreślał Dworak. Dodał również, że konieczna jest reforma KRRiT – powinna zmierzać do jej odpolitycznienia i poddania kontroli publicznej przez obywateli RP.

Dr hab. Stanisław Jędrzejewski – prof. Akademii Leona Koźmińskiego – wygłosił odczyt pt. „Zadania programowe mediów publicznych w projekcie ustawy o mediach narodowych”. Na początku zadał pytanie: jakie są zadania nowych mediów narodowych? – i próbował na nie odpowiedzieć, przypominając, że „silnie akcentuje się działania na rzecz wspólnoty narodowej i dobra wspólnego, świadomości historycznej i wiedzy o Polsce za granicą”. Taka deklaracja, według Jędrzejewskiego, nie jest uzasadniona, bo takie treści były i są akcentowane w mediach publicznych. Zarzut, że brakuje w nich współpracy z młodzieżą i Kościołem, też nie jest prawdą. Z kolei zapytał, czego nie ma w tym projekcie ustawy, i wskazał m.in. kwestie braku opisu relacji między programem a technologią (projekt uwzględnia poziom komunikacji analogowej, a nie cyfrowej) oraz niezwrócenia uwagi na konwergencję mediów i prosumencki charakter odbioru, co zasadniczo wpływa na produkcję treści przekazów (np. przez samych użytkowników).

Aby te braki uzupełnić, należy wprowadzić – zdaniem referenta – zasady regulacji całego systemu medialnego w Polsce, określić zgodność misji mediów publicznych z zasadami UE i hołdować zasadzie „samoregulacji mediów”.

Dyskusję po tej sesji moderował zastępca przewodniczącego KRRiT Witold Graboś. Dyskutantów najbardziej interesowała możliwość odkomercjalizowania mediów publicznych, co skutkować będzie zróżnicowaniem mediów, szczególnie będzie odróżniać media publiczne od komercyjnych, a nawet rykoszetem uderzać w te drugie (np. brak regulacji cen i emisji reklam), ale i stwarzać zagrożenie braku notyfikacji z strony UE. W Polsce zostanie pogłębiony chaos medialny i komunikacyjny ze szkodą dla odbiorców, użytkowników mediów.

Na zakończenie obrad przewodniczący KRRiT oraz prof. Janusz W. Adamowski podziękowali referentom i uczestnikom seminarium za przybycie i aktywny udział. Przypomnieli, że wysłali zaproszenia na seminarium do wszystkich klubów parlamentarnych w Sejmie RP, ale tylko przedstawiciel PO skorzystał z zaproszenia. Na seminarium przyjechało 40 uczestników, będących przedstawicielami środowisk akademickich Warszawy, Poznania, Krakowa, Wrocławia

i Łodzi. Organizatorzy obiecali, że pełny przebieg obrad w formie sprawozdania tekstowego zostanie opublikowany na stronach WWW KRRiT w terminie do dwóch tygodni.

Ignacy S. Fiut

„Współczesne media – gatunki w mediach”
VIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu
„Współczesne media”

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 4–5 kwietnia 2016

Po raz ósmy do Lublina zjechali badacze mediów z całej Polski. Kolejna edycja Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu „Współczesne media” odbyła się 4–5 kwietnia 2016 roku na Wydziale Politologii UMCS. W tym roku dyskusje ogniskowały wokół gatunków w mediach.

Konferencję, jak co roku, zorganizował Zakład Dziennikarstwa Wydziału Politologii UMCS. Patronat honorowy nad wydarzeniem objął Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej – prof. dr hab. Stanisław Michałowski. Patronat naukowy sprawowało Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej. Zjazd naukowców spotkał się z zainteresowaniem mediów. Dziennikarskie materiały dotyczące wydarzenia przygotowały: Telewizja Polska oddział w Lublinie, Polskie Radio Lublin, *Gazeta Wyborcza* oddział w Lublinie, Akademickie Radio Centrum oraz TV UMCS.

Tegoroczna edycja konferencji była szczególna, a wybór tematyki nie był przypadkowy. Ważna okazała się nie tylko istotność kategorii gatunku dla badań nad mediami. Konferencja była także okazją do uczczenia przypadającego na 2016 rok jubileuszu czterdziestolecia pracy naukowo-badawczej Profesor Marii Wojtak – znanej i cenionej badaczki języka mediów.

Konferencja „Współczesne media” stała się okazją do wyrażenia uznania dla dokonań Pani Profesor, nie tylko przez lubelskie środowisko naukowe. Jej badania wykroczyły daleko poza tematykę genologii medialnej. Obejmowały rozległy obszar genologii lingwistycznej i stylistyki, wnosząc wiele do dziedziny badań nad mediami. Nie należy również zapominać o inspirującym charakterze prac profesor Marii Wojtak. „Mogę się cieszyć, bo to dla mnie jest tylko radość, że te teoretyczne rozwiązania, jakie zaproponowałam, się spodobały. Cieszę się z tego powodu, że jest to teoria stale też bogacąca, która może nie tylko młodym ludziom pomagać w takim nie tylko intelektualnym i analitycznym ogarnięciu rzeczywistości, która wydaje się nieogarniona” – mówiła Jubilatka.

O znaczeniu dorobku Marii Wojtak dla badaczy mediów mogą świadczyć referaty, w których stosowano instrumentarium naukowe przez nią zaproponowane: „Tekst podpisu pod fotografią w prasie – struktura, składnia, funkcje” – Marii Krauz (URz), „Wzorce alternacyjne telewizyjnej transmisji sportowej” – Beaty Grocholi (UŁ), „Komentarz prasowy – innowacyjność a elementy prototypowe” – Iwony Szwed (URz), „Konwencje gatunkowe porady prasowej w czasopismach kobiecych” – Ewy Bulisz (UMCS), „Felietonowa sylwetka czy sylwetkowy felieton, czyli o twórczości felietonistycznej Stefana Szczepłka” – Patryka Iwańczyka (UMCS).

Konferencja przyciągnęła szerokie grono naukowców z całej Polski. Udział w niej wzięło niemalże dziewięćdziesięciu prelegentów. Reprezentowali oni szesnaście ośrodków naukowo-badawczych z całego kraju: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet SWPS w Warszawie, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie oraz Uniwersytet Zielonogórski. Dzięki temu spotkanie stało się okazją do integracji środowiska medioznawców z całej Polski.

„Kolejne konferencje nadgryzają temat współczesnych mediów. Poruszamy to, co jest ważne w danym czasie, ale także to, co jest istotne tak ogólnie dla mediów” – stwierdziła dr hab. Danuta Kępa-Figura, współorganizatorka konferencji. W tym roku nie było inaczej. W dyskusjach dominowała tematyka gatunków. Podejmowana ona była z różnych perspektyw: lingwistycznej, medioznawczej czy kulturowej. Naukowcy zajmowali się między innymi nowymi gatunkami medialnymi, zmianami w obrębie tradycyjnej genologii, zjawiskiem przenikania się konwencji gatunkowych, relacjami między gatunkami. Można było się zapoznać z ustaleniami o charakterze teoretycznym i analitycznym. Nie zabrakło również wystąpień okolicznościowych, związanych z jubileuszem Profesor Marii Wojtak. Konferencja została podzielona na część oficjalną i uroczystości jubileuszowe oraz część referatową.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Jego Magnificencja Rektor UMCS prof. dr hab. Stanisław Michałowski. Następnie głos zabrała prof. dr hab. Maria Wojtak. „Ten jubileusz jest dla mnie o tyle szczególny, że jest mi dedykowana konferencja, która wiąże się z częścią moich zainteresowań naukowych. Czuję się przez koleżanki i kolegów medioznawców doceniona. Konferencja została mi zadedykowana bez przymusu, bez żadnych zobowiązań” – mówiła. Gratulacje złożyli Jubilatce gospodarze i organizatorzy – prodziekan Wydziału Politologii UMCS ds. Studenckich i jednocześnie Kierownik Zakładu Dziennikarstwa prof. dr hab. Iwona Hofman oraz dr hab. Danuta Kępa-Figura. W uroczystościach udział wzięli również przedstawiciele macierzystego wydziału Jubilatki – prodziekan Wydziału Humanistycznego ds. Ogólnych prof. dr hab. Małgorzata

Karwatowska, dyrektor Instytutu Filologii Polskiej prof. dr hab. Arkadiusz Ba-
głajewski, prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, prof. dr hab. Stanisława Niebrzegow-
ska-Bartmińska, prof. dr hab. Halina Pelc czy prof. dr hab. Jan Mazur. Część
oficjalną zdominowały odczyty jubileuszowych życzeń, które do Profesor Marii
Wojtak kierowali zaproszeni goście. Sylwetkę Jubilatki zaprezentowała prof.
dr hab. Małgorzata Kita. Przez wszystkie powinszowania przewijało się uznanie
dla dorobku Marii Wojtak. W listach gratulacyjnych podkreślano naukową płod-
ność badaczki, która jest autorką niemalże trzystu prac naukowych. Uczestnicy
mocno akcentowali rozległość jej zainteresowań naukowych: od historii i kultury
języka przez stylistykę i tekstologię do zagadnień związanych z genologią dzien-
nikarską i lingwistyczną.

Po uroczystościach jubileuszowych rozpoczęły się referaty. O wadze prac na-
ukowych Jubilatki świadczyły na przykład wystąpienia: „Kontrastywność inter-
lingwistyczna w kontekście inspiracji tekstologicznych Marii Wojtak” – Zofii Bi-
lut-Homplewicz i Anny Hanus (URz) oraz „Wkład prof. Marii Wojtak w rozwój
genologii medialnej” – Grzegorza Ptaszka (AGH). Te wystąpienia wskazywały,
że pionierskie i oryginalne prace Marii Wojtak stanowią ważny punkt odniesienia
dla środowiska badaczy gatunków medialnych, a konsekwentnie prowadzone ba-
dania pozwoliły Jubilatce na wypracowanie odrębnej metody badawczej, służącej
analizie wypowiedzi medialnych. W trakcie konferencji prelegenci z powodze-
niem sięgali po instrumentarium pojęciowe stworzone przez Marię Wojtak. Roz-
wijali i adaptowali przy tym jej teorie, udowadniając ich uniwersalność.

Podczas konferencji „Współczesne media – gatunki w mediach” odbyły się
dwie sesje plenarne i trzynaście sesji w sekcjach tematycznych. Pierwszego dnia
w obradach plenarnych udział wzięli: dr Grzegorz Ptaszek (AGH), prof. dr hab.
Zofia Bilut-Homplewicz (URz), dr Anna Hanus (URz), prof. dr hab. Bożena Wi-
tosz (UŚ), prof. dr hab. Bogusław Skowronek (UP w Krakowie), prof. dr hab.
Ewa Maj (UMCS). Później obrady przeniosły się do czterech sekcji, w których
odbyło się osiem sesji skoncentrowanych w ośmiu blokach tematycznych: „in-
formacja zinterpretowana”, „informacja czysta”, „informacja zobrazowana”,
„informacja zakamufLOWANA”, „informacja rozpisana na głosy”, „multimodal-
ność ponad gatunkami”, „struktury gatunkowe mediów”, „gatunki medialnej
użytkowości”. Co warte zauważenia, nazwy pięciu pierwszych bloków były po-
wiązane z tytułami rozdziałów w książce M. Wojtak „Gatunki prasowe”.

Drugi dzień konferencji otworzyły obrady w sesji plenarnej. Swoje refera-
ty przedstawili: prof. dr hab. Barbara Bogołębska (UŁ), dr hab. Jacek Warchala
(UŚ), prof. dr hab. Małgorzata Kita (UŚ), prof. dr hab. Ignacy S. Fiut (AGH),
prof. dr hab. Wojciech Furman (URz). Po obradach plenarnych dyskusje kontynu-
owane były w trzech sekcjach, w których odbyło się pięć sesji skoncentrowanych
wokół trzech bloków tematycznych poświęconych gatunkom radiowym, telewi-
zycznym i internetowym.

Dorobek konferencji to nie tylko sesje referatowe stojące na wysokim pozio-
mie merytorycznym czy ożywione i inspirujące dyskusje w kularach. Pokłosiem

spotkania naukowców stanie się również planowana na 2016 rok publikacja po-konferencyjna. Do tej pory do rąk czytelników trafiło sześć publikacji wydanych przez Wydawnictwo UMCS: „Współczesne media – status, aksjologia, funkcjonowanie”, „Współczesne media – wolne media?”, „Współczesne media – kryzys w mediach”, „Współczesne media – język mediów” oraz „Współczesne media. Wartości w mediach – wartości mediów” i „Współczesne media – medialny obraz świata”. Na drugie półrocze 2016 roku zaplanowana jest premiera dwutomowego dzieła będącego pokłosiem edycji konferencji „Współczesne media” z 2015 roku – „Współczesne media – media informacyjne”.

Organizatorkami VIII Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Współczesne media – gatunki w mediach” były prof. dr hab. Iwona Hofman oraz dr hab. Danuta Kępa-Figura z Zakładu Dziennikarstwa Wydziału Politologii UMCS. Nad pracami sekretariatu konferencyjnego czuwali mgr Mateusz Kasiak i niżej podpisany, doktoranci z Zakładu Dziennikarstwa Wydziału Politologii UMCS.

Michał Okseniuk